Premium

Poppen in verschillende kleuren en autootjes voor meisjes. De wereld verandert en speelgoed verandert mee, maar is dat wel goed? ’Veel speelgoed was seksistisch en racistisch’

Poppen gaan er diverser uitzien.

© foto Getty Images

Merlin Mulder

Gisteren om 17:55

Meisjes die met autootjes spelen en jongens met een speelgoedkeukentje. Poppen in verschillende kleuren. Wie door speelgoedgidsen bladert, valt het op dat de speelgoedwereld diverser en minder rolbevestigend wordt. Hoe belangrijk is dat?

De wereld verandert en speelgoed verandert mee. Neem bijvoorbeeld de wereldberoemde pop Barbie, vertelt Hans Stuijfbergen. Hij is directeur van Museum van de Twintigste Eeuw in Hoorn, waar ook veel oud speelgoed te zien is. „Barbie was een blanke vrouw met een heel slank figuur en had een blanke man, Ken, met een gespierd lichaam. Inmiddels zijn er barbiepoppen die wat realistischere lichaamsverhoudingen hebben. Ook zijn er poppen met verschillende huidskleuren. Er is zelfs een barbiepop in een rolstoel. Wat ik persoonlijk goed vind is dat Barbie inmiddels allerlei beroepen uitoefent. Vroeger stond ze in de keuken of was ze mannequin, nu doet ze van alles: van technische beroepen tot meer ’mannelijke’ beroepen zoals brandweer. Barbie is niet meer standaard stewardess, ze kan ook piloot zijn.”

(Tekst gaat door onder de foto)

In de vorige eeuw was er een duidelijke scheiding tussen speelgoed voor jongens en meisjes. Winkels hadden vaak aparte etalages. Dit is inmiddels stukken minder, maar nog steeds wordt de scheiding tussen jongens- en meisjesspeelgoed gemaakt. Bij Bol.com zijn er categorieën ’populair bij jongens’ en ’populair bij meisjes’. En roze blijft toch de meisjeskleur, blauw die voor jongens. Stuijfbergen: „Voor jongens is speelgoed vaak stoerder, voor meisjes lieflijker. Dit lijkt iets te veranderen, maar snel gaat dat niet. Persoonlijk heb ik er als ouder nooit een punt van gemaakt waar mijn kinderen mee wilden spelen. Ik heb twee stoere meiden die op voetbal zitten, bijvoorbeeld. Je ziet dat grote merken veranderen, diverser worden. Soms doen ze dit uit overtuiging, maar soms omdat ze zich gedwongen voelen. Zoals dat Lego nu niet meer op de doosjes heeft staan dat het voor jongens of meisjes is. Dat vind ik vergezocht, want ze hebben duidelijk de genders in hun hoofd: zo is hun ene lijn met paardjes en hondjes en zachte kleuren duidelijk voor meisjes, en hun andere lijn is stoerder.”

Inboorlingen

Wat zou nu niet meer kunnen op gebied van speelgoed? De directeur ziet het vooral in kinderboekjes. „Wij hebben in onze collectie een boekje van Sjors en Sjimmie die inboorlingen tegenkomen die ze in de pan willen stoppen, met botjes in de neus. Dat zou nu niet meer kunnen. Vroeger waren poppen bijna altijd blank, je moest lang zoeken naar een van kleur. Je had ook poppen die leken op Zwarte Piet, of op indianen. Daar wordt nu anders over gedacht.”

(Tekst gaat door onder de foto)

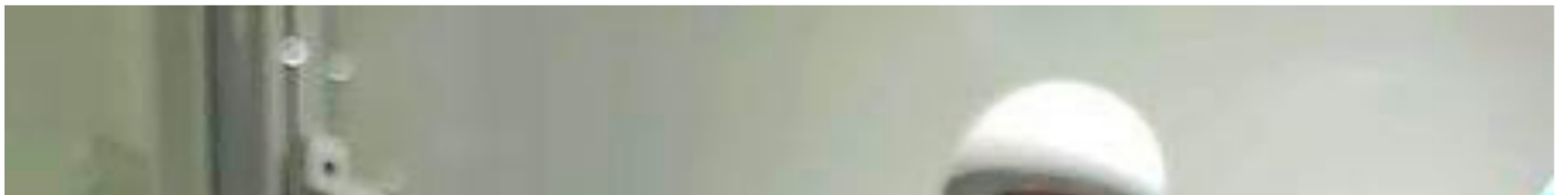

Barbie was haar tijd ver vooruit: al in 1965 was er een astronautbarbie.

© foto Getty Images for Barbie: A Cultural Icon Exhibition

De speelgoedwereld volgt de ’echte wereld’, legt pedagoog Marcel van Herpen uit Uitgeest uit. „We zijn wat bewuster geworden, maar hebben er nog weinig ervaring mee als volwassenen. Ons collectieve bewustzijn is aan het veranderen als het om gender, seksualiteit en etniciteit gaat. Maar snel komt dit bewustzijn niet. We zijn er nog maar een paar jaar echt mee bezig. Daardoor zie je nu twee stromingen. Je hebt ouders die bijvoorbeeld heel bewust bepaald speelgoed kopen voor hun kinderen, het ’woke speelgoed’ om het zo maar te zeggen. Die juist geen genderbevestigend speelgoed kopen, bijvoorbeeld. Maar er zijn ook ouders die het allemaal onzin vinden. Ze vinden een pop iets voor meisjes, niet voor jongens. Of neem het thema homofilie. De ene ouder vindt het helemaal prima als het kind ooit uit de kast komt, de ander heeft eigenlijk liever niet dat een kind anders is dan de norm.”

Bewustzijn

Speelgoedmerken en winkels spelen op het bewustzijn in, zegt hij. „Ouders bepalen en betalen. Dus wat zij belangrijk vinden, daar wordt door merken op ingespeeld. Een jongetje in de speelgoedgids in een keukentje is hartstikke leuk, maar dat doen die verkopers vooral voor ouders. Een kind kijkt daar niet zo naar. Die denkt: oh leuk, dit wil ik hebben, dit niet.”

(Tekst gaat door onder de foto)

'Meisjesspeelgoed' kan ook leuk zijn voor jongens.

© foto Getty Images

Een barbiepop voor jongens of een zwarte pop voor een wit kind, volgens Van Herpen moet dit kunnen. Maar ouders moeten er niet in doorslaan, is zijn advies. Het gaat er vooral om wat een kind zelf leuk vindt. „De fout van veel ouders is kinderen te zien als kleine volwassenen. Dat zijn ze niet. Ze hebben een andere belevingswereld. Spelen ze treintje, dan zijn zij die trein. Ze geloven dat er met Sinterklaas een oude man met een paard op daken loopt. Dat is dat magisch denken. Ouders moeten van hun kind geen project maken, vind ik. Je kan je witte kindje een zwarte pop geven, maar de meeste kinderen zijn zich niet bewust van die kleur. Ze zien dat pas als ouders verschillen benadrukken. ’Wat speel jij lief met dat donkere kindje’ of ’Wat leuk dat jij als jongetje met meisjes speelt!’. Heeft je kindje van kleur liever een pop van kleur, is het echt niet direct een racist. En een jongetje die graag jurkjes draagt is niet direct homo.”

Verwerken

Spelen is voor kinderen een manier om vat te krijgen op hun omgeving, aldus Van Herpen.

„Ze verwerken wat zij zien. Daarom spelen ze bijvoorbeeld vadertje en moedertje. Ze snappen dat allemaal nog niet, maar spelen na wat zij zien. De kindertijd is een periode van uitzoeken, verwerken en ontdekken. Daarom zou ik persoonlijk zeggen: laat je kind verschillend speelgoed ontdekken en kijk waar het kind blij van wordt.”

(Tekst gaat door onder de foto)

Vroeger werd technisch speelgoed aangeprezen als iets voor jongens.

© foto museum van de 20e eeuw

Is het goed voor je kind als het met divers speelgoed speelt? Wordt je kind hierdoor bijvoorbeeld beter bekend met diversiteit? Hier zijn de meningen over verdeeld. Er is een kamp dat zegt dat jonge kinderen geen kleur zien en zich niet bewust zijn van gender. Van Herpen: „Je kan je witte kind een zwarte pop geven, maar als het opgroeit in een witte omgeving, zal het weinig leren over diversiteit. Beter is om je kind te laten zien dat de wereld divers is. Laat je kind kennismaken met een diverse omgeving, door bijvoorbeeld een school te kiezen met kinderen met verschillende achtergronden.

Laat je kind iemand ontmoeten die in een rolstoel zit, enzovoort.”

Kleurenblind?

Maar er zijn ook onderzoekers die het beeld dat kinderen ’kleurenblind zijn’ weerleggen, zoals Hanneke Felten. Ze werkt als onderzoeker bij Movisie en weet onder meer alles van discriminatie. „Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat kinderen wel degelijk verschil zien tussen huidskleur. Kinderen hebben vooroordelen. Over jongens, meisjes, mensen die er anders uitzien. Peuters zijn soms van de genderpolitie: ’Dit is echt voor meisjes!’ roepen ze bijvoorbeeld. En kinderen met een donkere huidskleur maken soms mee dat ze te horen krijgen: jij bent zwarte piet! Of ze worden gepest vanwege hun huidskleur. Dus kinderen zien wel degelijk kleur.” Dit komt onder meer door hun omgeving, aldus Felten. Deels krijgen ze dit, onbewust, van ouders mee. „Ze leren al heel vroeg: licht is goed, donker is slecht. In tekenfilms zijn de badguys vaak donkerder dan de goeie. Playmobil zette vroeger hun ’slechtere’ karakters donkerder neer. Die hadden baarden, donker haar.”

Eenhoorns en tijgers

Met gender is dat net zo in de speelgoedwereld, aldus Felten. Ze ziet nog veel seksisme. „In mijn eigen omgeving: kindjes werden geschminkt. Jongens mochten kiezen uit tijgers en leeuwen, meisjes uit vlinders en eenhoorns. Waarom mogen kinderen niet zelf kiezen? Tekenfilms van nu laten gelukkig meer diversiteit op een positieve manier zien, maar in oude tekenfilms is dat veel minder het geval. Een voorbeeld: de smurfen. Iedere smurf heeft een eigen karakter. Behalve Smurfin, zij is gewoon vrouw. Dat is haar rol. En toen Gargamel had gemaakt was ze een slechte Smurfin, die smurfen moest verleiden, kreeg ze donker haar. Toen ze goed werd getoverd door de Grote Smurf, werd ze blond. Weer zo’n voorbeeld van licht en donker.”

(Tekst gaat door onder de foto)

In veel speelgoedwinkels is roze de afdeling voor meisjes, blauw voor jongens. Dat kan best anders, vinden experts.

© foto ANP

Volgens haar valt er nog veel te veranderen in de speelgoedwereld. „Jarenlang was veel in de speelgoedwereld seksistisch en discriminerend. Mensen roepen wel eens: woke speelgoed, we slaan door. Maar bekijk het anders. Het verandert eindelijk de goeie kant op. Dat is niet ’woke’, maar eerlijker en inclusiever voor alle kinderen.”

Stuijfbergen vindt het goed dat speelgoed inclusiever wordt, maar is tegen het boycotten van bepaald omstreden speelgoed uit het verleden. „In ons museum laten we ook bekritiseerde dingen zien en hebben we bijvoorbeeld afbeeldingen van Zwarte Piet. Het is belangrijk om te laten zien hoe dat vroeger was, vind ik. Het is geschiedenis. Ander voorbeeld is Pipi Langkous. Sommige mensen vinden dat zij, met de blik van nu, racistische dingen zegt, maar tegelijkertijd is zij een feministisch voorbeeld. Een stoer meisje dat alles kan, zelfstandig, niet bang, ik zou haar daarom niet boycotten. In tegendeel.”

Van Herpen, de kinderpedagoog, vindt diversiteit belangrijk, maar maakt zich meer zorgen over het feit dat speelgoed bijna altijd voor binnen is. „Het allerbelangrijkste, voor ieder kind, ongeacht gender en kleur, is buitenspelen. Daarmee ontdek je pas echt de wereld. Dat doen ze veel te weinig. Dus als ik ouders een tip mag geven: Ja, divers speelgoed is allemaal prima, maar laat ze alsjeblieft ook buitenspelen.”

Omstreden speelgoed

-Zwarte Pietenspeelgoed waarbij de piet rascistische uiterlijke kenmerken heeft, zoals een helemaal zwart gezicht en kroeshaar. Zo’n zeven jaar terug heeft het merk Fisher-Price het zwarte pietenpoppetje om die reden uit de schappen gehaald

- Speelgoed waarbij indianen worden gevangengenomen/doodgemaakt door cowboys

- Sommige ouders willen liever niet dat hun kind met neppistolen en dergelijke speelt

- Speelgoed waarbij alle poppetjes maar één huidskleur hebben, gebeurt vooral met de witte huidskleur

- Speelgoed dat enkel wordt aangeprezen voor jongens of meisjes

Hoe speelgoed verandert:

- Barbie gaat van witte, slanke vrouw, naar poppen in verschillende huidskleuren en lichaamsvormen. Ook krijgt ze door de jaren heen steeds meer ’mannelijke’ beroepen

-Lego kondigde onlangs aan speelgoed niet meer aan te prijzen voor jongens of meisjes. Ook komen er meer vrouwelijke rolmoddelen als Legopoppetjes

- Ooit had Playmobil alleen mannetjes, later kwamen er vrouwtjes en kinderen bij. Het merk probeert kinderen nu te stimuleren buiten hokjes te denken. ’Alles kan’. Het merk kwam jaren terug nog wel in opspraak door een poppetje dat was neergezet als een tot slaaf gemaakte, met halsband om en ketting. Die is uit de schappen gehaald.

- Was er meer dan honderd jaar geleden alleen de teddybeer, vernoemd naar president ’Teddy’ Theodore Roosevelt. Inmiddels zijn van alle dieren knuffels gemaakt en zijn er veel fantasiedieren bijgekomen, populair is bijvoorbeeld de eenhoorn.

LEES MEER OVER OF VOLG

kinderen

cultuur

Extra info stelling

EEEEEEE E

De 'mini-lockdown' gaat niet ver genoeg

Eens

Oneens

NET BINNEN

Ronald van Veen herkozen als voorman van de Alkmaarse ChristenUnie

FC Uitgeest komt niet in het stuk voor tegen Kampong. Ploeg met 4-0 nederlaag naar huis gestuurd

Lars Dignum aan roer bij JessLokaal, Simco Kruijer is tweede op de kieslijst. Marijn...

Protestant, katholiek of 'helemaal niks': in Den Hoorn ging elk kind naar de openbare school. Tot de...

Zondagsschot Timon Plak zorgt voor vreugdegolf bij BOL, dat de sterkste is in een ware thriller

Selina (17) en Fabian (14) laten zich nu toch maar vaccineren. 'We doen dit onder dwang van de...

Hollandia maakt van duel met Hercules zelf een mission impossible: twee fouten doen...

RFC heerst als witte tornado tegen Amstelveense RC: 'Na twintig minuten was de wedstrijd al niet...

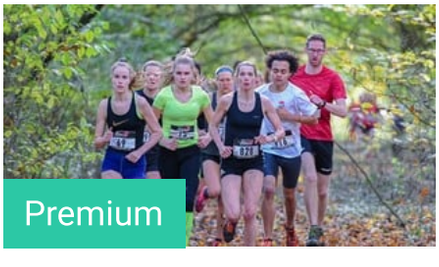

Tom Hoogeboom en Daniëlle van Dorth nemen in het Streekbos een voorschot op hun eindzege in...

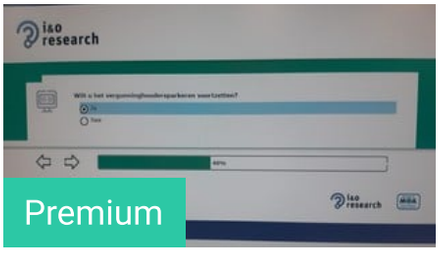

Is er eindelijk een parkeerenquête in de B-waarden, is het de verkeerde

Lees de digikrant

VOLG ONS

DOWNLOAD ONZE APP